

Kone ja joukko

– kääntäjän uudet ystävät?

Jari Herrgård, Synble Oy, 28.9.2012

Kääntäjienpäivän seminaari 28.9.2012 Helsingissä (SKTL, KAJ, SKTOL): Käännösalan tulevaisuus ja kestävä kehitys.

Jari Herrgård, Synble Oy

-Synble Oy kehittää ja myy Get Localization -pilvipalvelua sovellusten, verkkosivujen ja dokumenttien ketterään lokalisointiin.

-Monivuotinen kokemus lokalisoinnin projektinhallintatehtävissä Lionbridge Oy:ssä.

-Freelance-kääntäjä en-fi, de-fi, sv-fi.

Kone ja joukko – kääntäjän uudet ystävät

1. Käännösalan suuntauksia
2. Konekäännös
3. Joukkoistettu käännös
4. Entä kääntäjä?

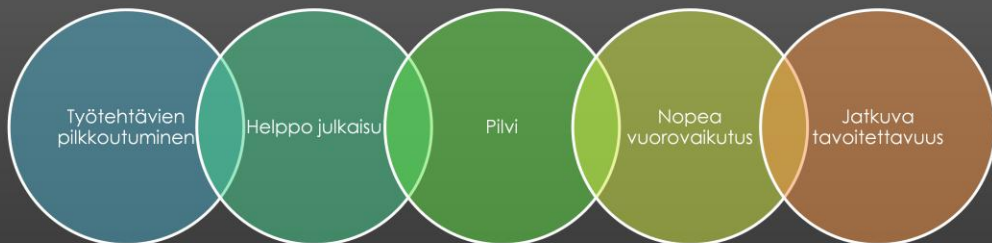
Sisältö:

Aluksi hieman asiaa alan kehitykseen vaikuttavista käännösalan ja laajemminkin yhteiskunnan suuntauksista, joiden vuoksi myös konekäännös ja joukkoistettu käännös ovat tapetilla.

Sen jälkeen konekäännöksen ja joukkoistetun käännöksen peruspiirteitä: Miksi niitä käytetään? Miltä projekti näyttää?

Lopuksi lyhyesti pohdintaa siitä, millä tavalla yksittäinen käännösalan ammattilainen ja koko meidän alamme voi luovia näiden uusien tekijöiden kanssa.

Toimintaympäristö

Työn, liiketoiminnan ja yhteiskunnan muutos vaikuttaa siihen, miten käännosalla tehdään töitä ja minkälaisia odotuksia käännosalaan kohdistetaan. Käännosala ei ole erillään ympäristön kehityksestä.

Diassa näkyy muutamia nykypäivän työelämälle tyypillisiä asioita. Me elämme suurelta osin maailmassa, jossa kaiken pitää tapahtua nopeasti. Tieto julkaistaan nopeasti ja sen halutaan olevan kaikkien käytettävissä välittömästi. Googlaamme mieluummin kuin käymme kirjastossa. Monesti sähköpostikin tuntuu liian hitaalta, pitää käyttää pikaviestimiä. Nykyaikainen tietotekniikka mahdollistaa tällaisen maailman, hyvässä ja pahassa.

Tässä maailmassa tuotetaan nykyään myös paljon enemmän tekstiä kuin koskaan aikaisemmin. Mikään ei ole nykyään niin helppoa kuin sisällön julkaiseminen: Blogin voi käynnistää parissa minuutissa. Jos osaa ohjelmoida, voi oman sovelluksensa saada julkaistua suurelle yleisölle helposti.

Tekstimäärän kasvun myötä kasvaa myös tarve käännetylle tekstille. Kun käännettävän sisällön määrä kasvaa, tulee myös enemmän odotuksia erilaisille käännoksille.

Tekstien käyttötarkoitukset ja huolitteluvaatimukset

Tässä pyramidissa on erilaisia asiatekstikohteita. Nämä voisivat periaatteessa kaikki liittyä samaan tuotteeseen. Vasemmalla oleva nuoli kertoo siitä, kuinka viimeistelyä tekstin pitää kussakin olla.

Asentajan käyttämässä asennusohjeessa kielen nyansseilla ei ole juuri väliä. Tärkeintä on, että termit ovat oikein. Seuraavaksi tulevat tuotteen täydellinen ohjekirja ja tuotteen pikaopas. Kaikki eivät lue täydellistä ohjekirjaa, sen sijaan pikaopasta todennäköisesti lukee jo huomattavasti suurempi osa kuluttajista ja se on siten keskeisempi osa mukavaa käyttökokemusta. Ylimpänä pyramidissa on mainos, jossa kieli usein on hyvin keskeisessä osassa. Ei riitä, että asiat ovat oikein, vaan miellelyhtymien ja kaiken muun pitää osua kohdalleen.

Kääntäjänä haluaisin nähdä itseni tekstikäsityöläisenä, joka tekee aina ykkösluokan käännöslaatua. Mutta markkina ei välttämättä halua aina ykköslaatua tai vaikka periaatteessa sitä haluaisikin, ei ole siitä valmis maksamaan. Tähän käännösalan pitää mukautua. Asiakkaat tarvitsevat eritasoista kieltä tilanteesta riippuen. Ehkä eivät aina osaa ostaa sitä, mutta siihenkin alan pitää pystyä vastaamaan.

Hintakilpailulle ei ole tässä omaa diaa, mutta sen alalla todennäköisesti jokainen tuntee tavalla tai toisella nahoissaan ja se on ratkaisevassa roolissa myös joukkoistetun käännöksen ja erityisesti konekäännöksen esiinmarssissa.

Konekäännös

- Google-kääntäjä ei ole konekäännöksen koko kuva.
- Ei tähtää ihmislaatuun.
- Parhaimmillaan suurissa toistavissa tekstimassoissa.
- Nopeus ja kustannukset.

Konekäännös ei tarkoita pelkästään Google-kääntäjää. Konekäännös on joko tilastollista tai sääntöihin perustuvaa tai näiden yhdistelmä. Esimerkiksi Google-kääntäjä edustaa tilastollista konekäännöstä. Vallitseva suuntaus nykyään on tilastollinen konekäännös tai yhdistelmämalli.

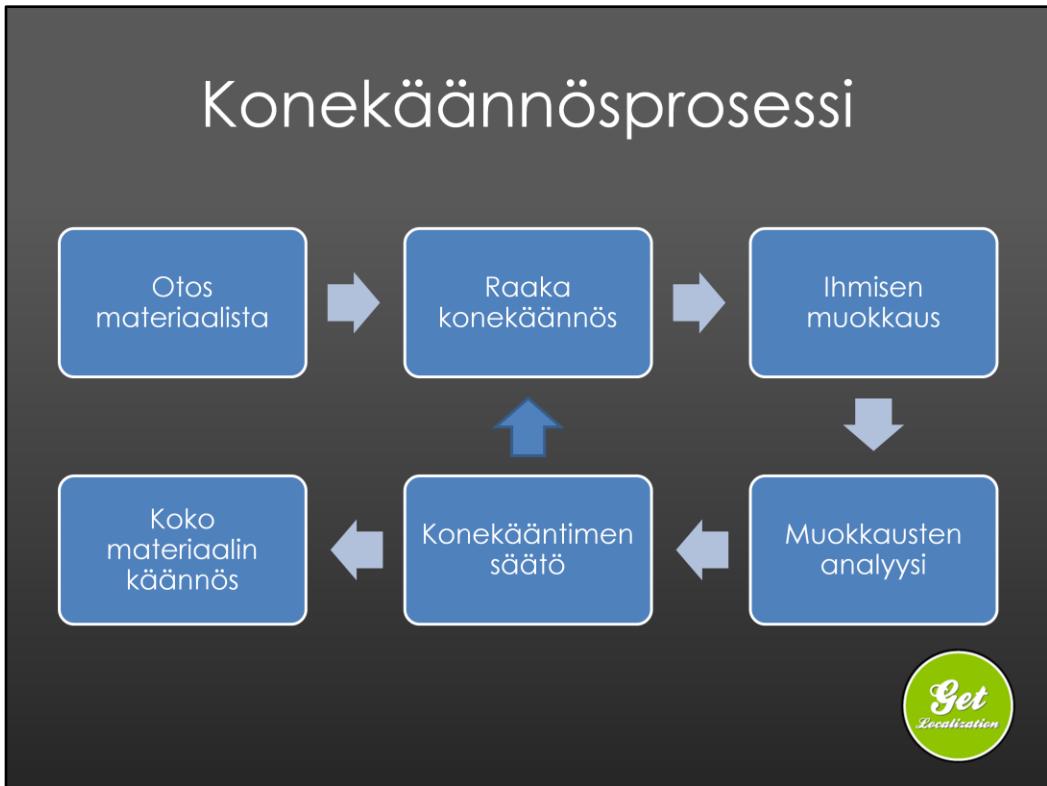
”Yleistä” konekäännintä ei ole ammattikäyttöön sopivalla tasolla, vaan ammattikäytössä konekäännös on lähes aina jollakin tavalla kustomoitua, eikä siten koskaan ilmaista.

Lähtökohtaisesti konekäännös ei tähtää ihmislaatuun. Sen lähimaastoon kylläkin ja tietyissä asioissa jopa yli.

Konekäännös on omimmillaan suurissa tekstimassoissa (kymmeniä tai satoja tuhansia sanoja). Konekäännöstä hyödyntämällä tähdätään yleensä kahteen asiaan: nopeuden kasvattamiseen ja kustannusten alentamiseen.

Suomessa konekäännösmarkkina on alikehittynyt kahdesta syystä: markkina on pieni ja kieli hankala.

Konekäännösprosessi

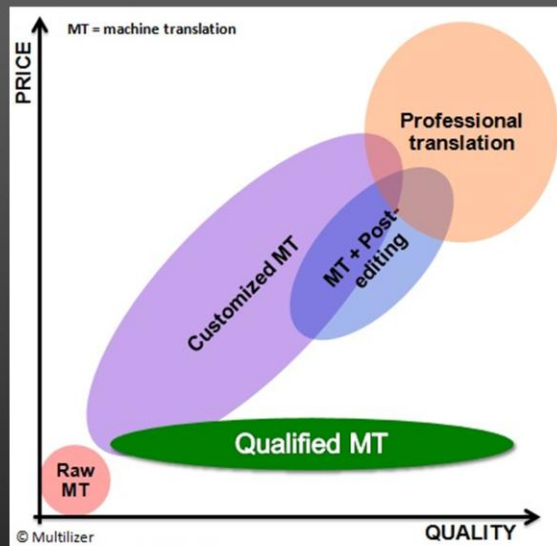
Hyvin toteutetun konekäännöksen tunnusmerkkejä on koneen opettaminen ja kehittäminen, jotta kone joka kerralla voisi tuottaa parempaa tekstiä.

Tässä kuvassa on yksinkertaistettu versio eräästä konekäännösprosessista. Ensin käännetään otos materiaalista, sen jälkeen ihminen muokkaa sitä ja konetta säädetään. Tämä joko toistetaan tai siirrytään kääntämään koko materiaalia.

Ihmistä tässä prosessissa tarvitaan useammassakin paikassa: konekäännöksen korjaamisessa ja konekääntimen säädössä.

Oikein toteutetun ammattimaisen konekäännöksen tuottavuus vaihtelee 3000 sanasta 12 000 sanaan per editori ja päivä (Asia Onlinen Kirti Vasheen esitys 24.9.2012).

Konekäännöksen laatu

Kotimainen Multilizer esittää konekäännöksen laadun tällaisena hinnan ja laadun suhteena. Kalleinta ja parasta on yleensä ihmisen tekemä käännös, mutta erilaisilla konekäännöstavoilla päästään sitä kohti.

Customized MT on koulutettua konekäännöstä. MT + Post-editing konekäännöstä, jota ihminen on lopuksi muokannut. Qualified MT on Multilizerin oma menetelmä, jossa tietyin kriteerein valitaan useammasta konekäännöksestä paras.

Tässä palataan asiakkaan odotuksiin ja maksuvalmiuteen: aina ei olla valmiita maksamaan parhaasta laadusta, eikä sitä edellytetäkään.

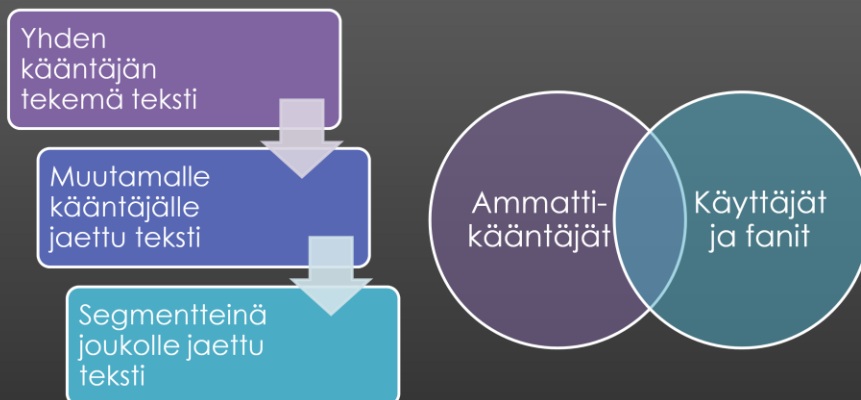
Joukkoistus

Vuoden 2011 helmikuussa Kansalliskirjasto yhdessä Microtaskin kanssa julkisti Digitalkoot, eli Myyräsillan. Tässä pelissä pelastetaan myyriä kirjoittamalla vanhoista lehdistä peräisin olevia sanoja. Eli toisin sanoen autetaan materiaalin digitoinnissa.

Tässä tulee esille paljon joukkoistuksen ja erityisesti fanijoukkoistuksen tyypillisimpiä piirteitä:

- Iso työtehtävä on jaettu hyvin pieniin osiin.
- Käyttäjä ei edes huomaa tekevänsä ”työtä”.
- Käyttäjä jakaa tämän kokemuksen ja ottaa muitakin siihen mukaan.
- Suurin palkinto käyttäjälle itselleen on hyvä mieli: ”pelasin peliä ja olin samalla hyödyllinen”.

Joukkoistettu käännoistyö

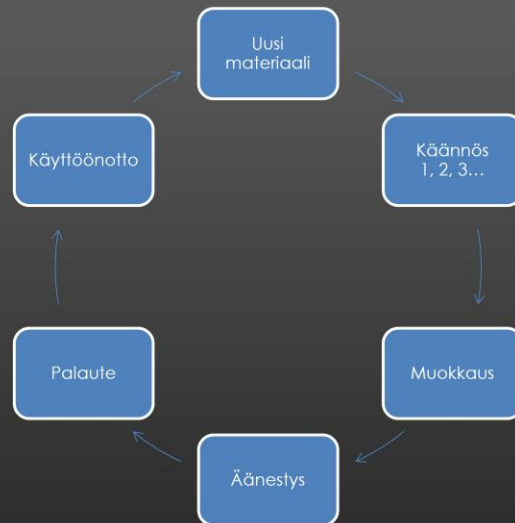
Tyypillisin käännosurakka on varmasti edelleen se, että yksi kääntäjä tekee yhden käännoistyön kokonaan. Kiireen takia isot urakat kuitenkin usein jaetaan useammalle kääntäjälle. Tätä voidaan tavallaan jo pitää joukkoistuksen esiasteena.

Joukkoistukseksi ymmärretään kuitenkin yleensä vasta seuraava vaihe, eli tekstin jakaminen esimerkiksi segmenttitasolla muutamaa ihmistä suuremmalle joukolle. Joukko voi olla ennalta määrittelemätön kääntäjäryhmä, jossa kukin kääntää eri määrän. Joukkoistusta voi olla myös hyvin pienten käännoistöiden jakaminen isolle joukolle nopeuden nimissä.

Kuka näitä joukkoistettuja töitä sitten tekee? Käsitteenä joukkoistus yhdistetään ensisijaisesti vapaaehtoisuuteen, mutta sitä tekevät niin ammattilaiset kuin amatööritkin. Monissa joukkoistusprojekteissa mukana on sekä ammattilaisia että faneja tai muita käyttäjiä, mutta heidän tehtävänsä voivat olla erilaisia. Toki myös ammattilaiset tekevät ilmaista työtä. Ehkä kääntäminen vain on niin hauskaa, että sitä tekee myös vapaa-ajallaan?

Sen sijaan joukkoistamista ei ole witmart.com-palvelu, joka toimii seuraavasti: Jos lähdeteksti on lyhyt, kääntäjät kääntävät sen kokonaan ja toimeksiantaja valitsee niistä parhaan ja maksaa vain sen tehneelle. Jos teksti on pitkä, siitä käännetään vain osa (periaatteessa lähellä perinteisiä käännoisnäytteitä). Erityisesti tuo ensimmäinen tapa on pikemmin hyväksikäyttöä kuin joukkoistamista, eikä se liene hyvä edes toimeksiantajalle, jolla menee aikaa parhaan käännoksen valintaan ja joka todennäköisesti ei sitä edes osaa tehdä itse.

Joukkoistettu käänösprosessi

Joukkoistetussa käännöksessä työ etenee periaatteessa melko samalla tavalla kuin ammattikäänöksessäkin. Ensin käännetään, sitten muokataan. Mutta tässä käännöksiä saattaa olla useita ja muokkaajia samaten. Muokkaus tapahtuu paitsi itse korjaamalla, myös valitsemalla tarjotuista käännöksistä paras eli äänestämällä. Lisäksi joukkoistuksessa eri vaiheet tyypillisesti etenevät limittäin.

Tämä kehä voi pyöriä vielä tekstin julkaisun jälkeenkin ja teksti voi parantua ennen seuraavaa julkaisua. Pienelle joukolle joukkoistuksessa kehä voi olla vaillinainen, esimerkiksi kääntäjiä voi käytännössä olla vain yksi ja tarkistajia ei yhtään, jolloin laatu on täysin riippuvainen yhdestä vapaaehtoisestä kääntäjästä.

Miksi joukkoistettua vapaaehtoiskäännöstä?

Asiakas

- Sitouttaminen
- Haluttu laatu ja tyyli
- Kustannukset

Kääntäjä

- Yhteisöllisyys, maine
- Vastavuoroinen auttaminen
- Oma kulttuuri

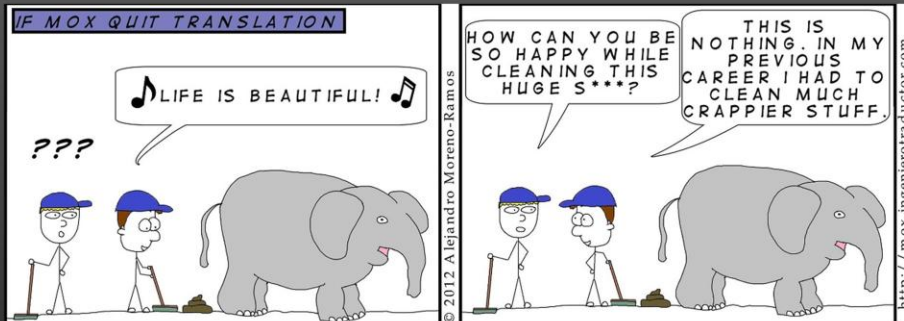
Käännöksen teettäjää voivat ohjata esimerkiksi halu sitouttaa käyttäjiä tuotteeseen, sekä tietty laatu ja tyyli sekä kustannukset. Jos peliä esimerkiksi pelaavat viisitoistavuotiaat pojat, heihin saattaa vedota teksti, jota on ollut mukana tekemässä toinen viisitoistavuotias. Joukkoistettu vapaaehtoiskäännöskään ei koskaan ole ilmaista, sillä yhteisöön pitää aktiivisesti olla yhteydessä ja sitä pitää auttaa.

Kääntäjän motivaattoreina voivat olla esimerkiksi yhteisöllisyys ja tietyssä yhteisössä saatava maine, vastavuoroinen auttaminen ja joissakin tapauksissa oman kulttuurin edistäminen. Vastavuoroista auttamista näkee esimerkiksi sovelluskehittäjillä, jotka kääntävät toistensa sovelluksia. Tietyillä kielialueilla oman kulttuurin edistämisen ja kansallistunteen nimissä saatetaan kääntää paljon vapaaehtoisvoimin. (Osittain Päivi Stöckelliä lainaten.)

Toimivimmat palkkiot vapaaehtoistyössä ovatkin usein aineettomia mainepalkintoja, esimerkiksi maininta pelin krediiteissä tai sijoitus Facebookin viikon tuotteliaimpien kääntäjien listalla.

Tunnetuin ja monin tavoin varmaan myös onnistunein käännöksen joukkoistaja on Facebook, jonka käännösprosessista suurin osa on yhteisön käsissä. Facebookin käännösprosessissa on mukana myös ammattilaisia. Aikanaan Facebook käännätti koko palvelunsa saksaksi ja ranskaksi 1–2 päivässä joukkoistuksen avulla. Yksi pahimmista epäonnistujista on myös sosiaalinen verkkopalvelu: LinkedIn pyysi pari vuotta sitten ammattikäntäjiä ilmaiseksi kääntämään verkkopalveluaan. Tuloksena ei ollut muuta kuin vihaisia kääntäjiä, koska ammattilaiset eivät halunneet tarjota ammattilaislaatua kaupalliselle yritykselle pelkällä mainepalkalla.

Kääntäjän tulevaisuus?

Lopuksi vielä muutama ajatus siitä, mitä kääntäjä voi tehdä tässä muuttuvassa maailmassa. Kuka lohduttaisi kääntäjää, kun sekä koneet että joukot ovat etsiytyneet samoille maille?

Yllä on Moxin kommentti konekäännöksen post-editointityöhön. Mox on nuori kääntäjä, jolla on kaksi tohtorin tutkintoa ja joka puhuu kuutta kieltä, mutta hädin tuskin tienaa minimipalkkaa. (Moxin blogi löytyy osoitteesta [http://mox.ingenierotraductor.com/.](http://mox.ingenierotraductor.com/))

Onko norsun lannan luominen tulevaisuudessa parempaa kuin kääntäjän työ?

Huomioita kääntäjälle ja alalle

- Käännetyt tekstin määrä
- Asiakkaan koulutus
- Pieni ja hankala suomi
- Työnkuva
- Erikoistuminen
- Korvaus työmäärän mukaan

Ei missään nimessä – ja parhaiten kääntäjää auttaa kääntäjä itse.

-Käännetyt tekstin määrä: Kuten alussa totesin, käännettävän tekstin määrä kasvaa. Sitä riittää kaikille: ammattilaisille, koneille ja joukoille.

-Asiakkaan koulutus: Koska markkina tarvitsee ja ehkä odottaakin eritasoisia tekstejä, käännoalan pitää olla halukas niitä tuottamaan ja osata myydä niitä (tuotteistaa kieltä!).

-Pieni ja hankala suomi: Konekäännöksen suhteen suomi on tällä hetkellä ainakin osittain suojassa konekäännöstyökalujen tason vuoksi. Tämä voi kestää kymmenen tai kaksikymmentä vuotta, mutta myös vaan parikin vuotta.

-Työnkuva: Haluammeko olla nimenomaan kääntäjiä vai näemmekö työnkuvamme laveammin käännoalan asiantuntijoina? Jos haluaa olla nimenomaan kääntäjä, käsityöläinen ja sanataitaja, on tärkeitä pitää huolta omasta asiantuntijuudestaan ja erikoisosaamisestaan. Vaihtoehtona on myös nähdä oma työnkuva joustavana käännoalan asiantuntijan roolina ja hakeutua uusien alan töiden pariin. Sekä kääntäjille että käännoalan asiantuntijoille on varmasti markkinoita, mutta pitää tiedostaa omat valinnat ja ohjata omaa toimintaa sen mukaan.

-Erikoistuminen ja siihen liittyen myös myynti: Erikoisalojen käännoasiantuntijoille on aina kysyntää. Lisäksi hyvä myyjä pystyy yleensä työllistämään itsensä. Käännoalan pitää osata tuotteistaa ja myydä asiantuntemuksensa ja myös kehua itseään.

-Korvaus työmäärän mukaan: Meidän pitää pitää itsestämme huolta ja katsoa, että saamme oikean korvauksen tehdessämme esimerkiksi konekäännöksen tai joukkoistetun käännoksen post-editointia tai ollessamme mukana kääntäjäyhteisön hallinnassa. Esimerkiksi konekäännöspuolella on tarjolla erilaisia laatumittareita, joiden perusteella työmäärää voi arvioida. Kääntäjien ei pidä myydä asiantuntemustaan liian halvalla uusiinkaan töihin.

Get Localization

- Pilvipalvelu sovellusten, verkkosivujen ja dokumenttien lokalisointiin
- Käännösten hallinta verkkopalvelussa ja API-rajapintojen avulla
- Useiden kehitysalustojen natiivituki (iOS, Android, .NET, Windows Phone jne.)
- www.getlocalization.com

Kone ja joukko

– kääntäjän uudet ystävät?

KIITOS!

Jari Herrgård, Synble Oy, 28.9.2012

